

Zoltan A. Biro, Gagyí Josef ș.a.

Lucrarea *Comunități etnice și elite locale* de Codrina Șandru, datorită conținutului și mesajului său, se cere reeditată și difuzată în cât mai multe exemplare, pentru a oferi posibilitatea ca un număr tot mai mare de exemplare să ajungă atât la sociologi, cât și alți specialiști preocupați de abordarea unor

asemene teme de cercetare, dar și la îndemâna oamenilor politici, publiciștilor, activiștilor din societatea civilă și tuturor celor interesați de problemele de mare actualitate abordate pe parcursul lucrării, și bineînțeles de normalizarea climatului de conviețuire interetnică în județele Covasna și Harghita.

Ioan Lăcătușu

Diana Joița, Ioan Lăcătușu, *Arhivele românești între tradiție și reformă*, Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2007

asigurarea de către societate a suportului logistic și financiar necesar dotării Arhivelor conform instituțiilor similare din Europa Occidentală, cât și prin reforme care să pună bazele unei permanente deschideri spre nou-tate și flexibilitate în materie de schimbare, în gestionarea tezaurului documentar, pentru o și mai adecvată slujire a Științei și Societății.

Neglijate la nivel politic – constată autorii –, problemele mari ale Arhivelor românești, cele de spațiu, logistică, personal etc. s-au acumulat în timp, creându-se, astfel, „mari discrepanțe între solicitările publicului și posibilitățile efective ale instituției”, dar și mari discrepanțe între starea actuală a Arhivelor din România și cea a instituțiilor similare din țările Comunității Europene. Acestor situații, în unele Direcții deosebit de dramatice (adaug aici exemplul de la Cluj, unde spațiul insuficient și impropriu, mai ales în cele două clădiri vechi, este propice degradării valorosului tezaur național), li se adaugă și unele „ofensive” venite din partea societății, pe drept sau pe nedrept, inoportune fiind cele menținute artificial, prin afișarea unor prejudecăți legate de menținerea instituției în structura Ministerului Administrației și Internelor (de parcă acest minister ar rămâne în zona unei eterne blamări și nu ar fi el însuși schimbat și în continuă schimbare de tip democratic, european), prejudecăți legate de transparență, o așa-zisă politizare, birocrație, restricționare a accesului la documente etc.

Totuși, societatea are și unele pretenții juste față de modernizarea instituției Arhivelor, autorii pledând pentru o elaborare cât mai rapidă și mai corectă a unei noi legi a Arhivelor Naționale, cu toate elementele de reformă, care să alinieze instituția la legislația

La Editura Eurocarpatica din Sfântu Gheorghe, județul Covasna, a apărut recent o carte de mare actualitate, a arhiviștilor Diana Joița și Ioan Lăcătușu, intitulată *Arhivele românești între tradiție și reformă*. Considerând că „vremea Arhivelor a sosit”, cei doi autori trec în revistă principalele provocări și priorități ale prezentului pentru o instituție nobilă, o uriașă avere publică, un spațiu aureolat de urmele trecerilor prin timp ale strămoșilor noștri, un tezaur de informații în mare parte necunoscut și în continuă revelație de noi sensuri și adevăruri istorice pentru fiecare generație.

De la bun început, cei doi autori pledează pentru modernizarea instituției, atât prin

specifică unor state europene de îndelungat exercițiu al democrației și civilizației în domeniu (adaug aici că Ordonanța nr. 34/2005 a Guvernului român, privind preluarea de către Arhivele Naționale a statelor de plată, degradează misiunea nobilă a Arhivelor, transformate aproape într-o anexă a Caselor de Pensii, neglijându-se, în mod inacceptabil, marele rol al instituției, de prelucrare, păstrare, achiziționare și gestionare a documentelor de importanță istorică și științifică. Păcat că societatea civilă, universitățile, instituțiile academice de cercetare, oamenii de știință, publicul iubitor de trecut au acceptat impunerea acestui rol instituției Arhivelor, care împinge de altfel România spre o democrație „originală” și nu în alinire cu cea a statelor occidentale. Sper ca noua Lege a Arhivelor să elimine această Ordonanță, ca neavenită).

Din partea U.D.M.R. – relevă autorii – au apărut presiuni pentru o altă „originală” inovație în Arhive, și anume propunerea de a fi gestionat tezaurul documentar pe criterii etnice și/sau confesionale, contestându-se titulatura de „Naționale”, termenul „Național” pentru Arhive avându-l, de altfel, și Arhivele SUA (în națiunea americană regăsindu-se toate etniile din State), precum și Arhivele altor state europene. De altfel, autorii sunt ferm convinși că imixtiunile cu tentă politică sau etnică în Arhivele Naționale sunt neprincipale și neavenite.

Printre alte propuneri legislative inițiate și susținute de U.D.M.R. este și aceea de retrocedare „*prin orice mod*” a unor fonduri documentare revendicate de foștii proprietari, iar senatorul Puskas Balint a propus scoaterea din depozitele Arhivelor Naționale a documentelor create de cultele religioase și preluate de Arhive în anul 1948 (în special matricolele parohiale de stare civilă). Senatul a stabilit, în mod corect, că aceste documente sunt surse istorice, și nu de cult.

Autorii trec în revistă, apoi, și alte probleme grave și vitale, cu care se confruntă, în prezent Arhivele Naționale, cele privind asigurarea spațiilor de depozitare, lipsa de personal (multe posturi sunt blocate anual), dotarea cu mijloace moderne și performante, necesare conservării, restaurării și/sau multiplicării documentelor, informatizării întregului sistem instituțional. Practic, aproape toate Direcțiile Județene ale Arhivelor Naționale nu mai dispun de posibilități de depozitare, în condițiile în care multe instituții, firme, alți

creatori de documente își încetează activitatea și arhivele lor sunt în pericol de descompunere și chiar de distrugere. Autorii atrag atenția și asupra nivelului scăzut al conștientizării în societate a importanței păstrării și gestionării corespunzătoare a arhivelor proprii ale instituțiilor, firmelor etc., care păstrează aceste documente în condiții improprii, cu o evidență defectuoasă sau chiar fără evidență, și distrug documente fără avizul Arhivelor Naționale, din necunoașterea Legii Arhivelor. (La Cluj-Napoca, de exemplu, arhivele Primăriei sunt depozitate în pivnițe și subsoluri, pe când arhivele Primăriei Lyon au clădiri moderne, cu 2 etaje, simbol al unei conștiințe a societății europene civilizate, „*ieșită demult din subsoluri*”)

În carte sunt redată și informații despre lucrările Congresului Internațional al Arhivelor, desfășurat la Viena, în 23-28 august 2004, precum și realități și propuneri privind comunicarea dintre Aparatul Central al Arhivelor și Direcțiile teritoriale.

Aflăm, astfel, date despre cele mai noi tendințe în practica instituțiilor arhivelor din lucrările Congresului de la Viena, sus amintit: informatizarea și digitalizarea în scopul facilitării și îmbogățirii accesului la arhive, crearea arhivelor electronice, problema expertilor în tehnologia informației, promovarea imaginii Arhivelor în mentalitatea publică, problema „*umanizării globalizării*”, în sensul salvării și conservării memoriei națiunilor, reflectată în Arhive etc. (La Congres a fost prezentă și autoarea Diana Joița.)

Perfecționarea comunicării dintre Aparatul Central și Direcțiile județene este tratată cu curaj, pentru prima dată în mod public, de sociologul Ioan Lăcătușu, ca o problemă a procesului de reformă și modernizare a instituției, de trecere de la centralizarea excesivă, specifică regimului trecut, la comunicare funcțională corectă și eficientă, până la detaliu, la conținutul și forma mesajelor, înșirându-se o serie de propuneri, soluții și sugestii în acest sens.

Despre Federația Arhiviștilor din România aflăm că s-a constituit la 18 mai 2004, fiind recunoscută ca membru în Consiliul Internațional al Arhivelor și este un sprijin permanent al Arhivelor Naționale, cu care a încheiat un protocol de colaborare la 3 februarie 2005.

O altă problemă de mare actualitate, tratată în cartă, este activitatea de arhivă a creatorilor și deținătorilor de documente, precum și controlul, îndrumarea și asistența de

specialitate din partea Arhivelor Naționale, disfuncționalitățile constatate fiind datorate necunoașterii normelor legislative, neîntocmirii și nefolosirii nomenclatoarelor arhivistice, atât de utile păstrării și selecționării documentelor.

Ioan Lăcătușu schițează și o sinteză a propunerilor făcute de arhiviști cu diferite prilejuri, pentru viitorul Arhivelor: continua perfecționare profesională a personalului, asigurarea resurselor financiare la nivelul necesităților, modernizarea dotărilor logistice și informatizarea sistemului arhivistic național, perfecționarea activității de îndrumare, control și asistență de specialitate, construirea unei strategii de imagine a instituției, creșterea capacității manageriale în realizarea obiectivelor instituției, armonizarea cu legislația și practica arhivistică din cadrul comunității statelor Uniunii Europene etc.

Ultima parte a cărții este dedicată Arhivelor Naționale și imaginii lor publice, cuprinzând 5 comunicări semnate de Diana Joița, urmate de o Anexă – extras din Planul Integrat de promovare a imaginii Arhivelor Naționale.

De ce este nevoie de o preocupare pentru imaginea socială? Pentru că în orice instituție, organizație etc., imaginea socială este parte componentă a patrimoniului lor organizațional și componentă a procesului de funcționare performantă a instituției, organizației respective. De imaginea publică depinde, pragmatic vorbind – spune autoarea Diana Joița –, volumul resurselor bugetare alocate unei instituții, după cum consideră cetățenii și autoritățile, conform imaginii pe care o au ei,

că este nevoie să fie alocat un fond sau altul (adaug aici că, dacă imaginea continuă să rămână strâns legată de documente - sub-soluri insalubre și mizere, atunci soarta actelor care conferă identitate unei urbe, unei colectivități, unei națiuni, este pecetluită la acest „subnivel” de păstrare, eventual se mai adaugă ceva fonduri „generoase” pentru schimbarea vreunul grilaj sau pentru vopsitul ușii în exterior.)

Un inventar al direcțiilor de acțiune pentru promovarea imaginii Arhivelor Naționale este cuprins în comunicările Specificul activității de relații publice în Arhivele Naționale și Activitatea de promovare a imaginii Arhivelor Naționale în anul 2005.

În ultimul subcapitol al cărții, Diana Joița prezintă modul cum Arhivele Naționale participă la integrarea noastră europeană. (Instituția are un Birou de Integrare Europeană, Programe și Cooperare Internațională.)

Cartea are, în final, și un rezumat în limba engleză și două pagini cu date despre autori.

Prin problematica abordată, prin pionieratul în domeniul reformelor propuse în mod public, cu curaj și mult realism, prin sinceritatea unui crez al sufletului și al gândului dedicat instituției pe care autorii o slujesc, cartea *Arhivele românești între tradiție și reformă* este un veritabil instrument de cercetare și analiză, un izvor de inspirație pentru toți cei care doresc un destin demn Arhivelor Românești, pe linia marilor noștri înaintași și în deplină concordanță cu statutul european al României.

Vasile Lechințan

Omagiu Horia Colan la 80 de ani, Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2006

Pe meleagurile de la Curbura Carpaților cunoscute în istorie, de regulă, prin termenul generic de Secuime, alături de intelectualii de etnie maghiară, s-au născut o serie de personalități românești, care și-au adus contribuția lor specifică la patrimoniul cultural, științific și spiritual național. Pe aceste locuri s-au născut și personalități care prin opera lor au intrat în panteonul „nemuritorilor” neamului românesc. Alături de Miron Cristea, Nicolae Colan și Nicolae Edroiu, în rândul membrilor corespondenți ai Academiei Române se află și

profesorul Horia Colan, descendent al unor vrednice și importante familii românești din localitatea Araci, județul Covasna.

Editura Eurocarpatica a Centrului European de Studii Covasna-Harghita, prin programul său editorial, și-a propus să tipărească lucrări care abordează, într-o perspectivă interdisciplinară, problematica sud-estului Transilvaniei, în istorie și contemporaneitate, precum și volume redactate de și despre intelectuali născuți, ori care și-au desfășurat activitatea, sau activează, în localități din Arcul Intra-